

Рудий вовк

Джек Лондон

Вона затрималася, щоб надіти калоші, бо було росяно, і коли вийшла з будинку, побачила, що чоловік її тим часом замішувався розквітлими пуп'янками мигдалю. Допитливим поглядом вона ковзнула по високій траві, тоді поміж фруктових дерев.

— А де Вовк? — запитала вона.

— Тільки-но тут був. — Уолт Ірвін через силу відірвався під чарівно-поетичного буяння природи і собі роззирнувся довкола.

— Оце допіру я бачив, як він ганявся за кроликом. — Вовче, Вовче, сюди! — погукала вона, коли, проминувши галявину, вони вийшли на стежку, що через усіяні восковими дзвіночками манзанітові зарості вела вниз до путівця.

Ірвін, заклавши в рот по мізинцю, приєднав до її зусиль свій пронизливий посвист. Вона квапливо затулила вуха й скривилася.

— Оце маєш: поет, витончена натура й усе таке інше, — і раптом такі бридкі звуки. Аж у вухах лящить. Ти свищеш, як...

— Як Орфей.

— Та ні,— як вуличний хлопчисько, — суворо відрубала Медж.

— Поезія зовсім не заважає бути практичним, принаймні мені. Як на мене, той не геній, хто навіть не може збути свої перла журналам.

Вдавши безтурботності, він провадив далі:

— Я не античний співець і не канарка з клітки. А чому? Во я практичний. Не для мене жалюгідна пісня, що не може перевтілитись у дзвінку монету, в будиночок серед буйного зела, в запахущий луг, у гайок секвойїв, у такий ось садок з тридцяти семи плодових дерев, у довгу грядку чорної смородини чи в менші дві — полуниця, уже й не кажучи за чверть милі плюскотливого струмка. Я торгівець красою, крамар від пісні, люба Медж, і для мене найперше — вигода. Я співаю пісень і дякую своїм видавцям, — вони дають мені змогу перетворити мою пісню на повів західного вітерця, що вишумовує в нашому гайку, на дзюркіт струмка по замшілому камінню, а це знов-таки надихає мене на нову пісню, ще кращу, поки й вона, ця пісня, чудесно... гм... не перевтілиться.

— О, надто вони вже вдатні, оці твої пісенні перевтілення, — засміялася Медж.

— Може, скажеш ні?

— А оті два чудові сонети, що перевтілились у недійну корову, над якою ще сміялося все містечко?

— Вона була чудова... — почав він.

— Але вона не давала молока, — перебила Медж.

— Але ж вона таки була чудова, хіба ні? — захищався він.

— Це якраз той випадок, коли краса і вигода взаємно розходяться, — підсумувала вона.

— А ось і Вовк!

З порослого хашами схилу спершу донісся тріск, потім за футів сорок над ними, край стрімкої скелі, вигулькнула вовча голова і груди. З-під його дужих передніх лап зірвався камінчик, і вовк, настороживши вуха, простежив за ним очима, аж поки той не скотився їм під ноги. Тоді перевів погляд на людей і радісно, на всю пащу, ощирився.

— Вовче, Вовче! Любий Вовче! — водностраль згукнули чоловік і жінка.

На ці звуки вуха його шарпнулися назад і вниз, а голова витяглася, ніби чиясь невидима рука лащила його. Вони ще часинку подивились, як він продирається хашами назад, а потому рушили далі. За кілька хвилин, на повороті стежки, де схил був не такий крутий, він приєднався до них, порушивши з собою цілу лавину дрібних камінців та куряви. Він був стриманий у своїх почуттях. Дав чоловікові раз-другий погладити й почухати себе за вухами, трошки довше потерпів пестоці від жінки і помчав стежкою попереду них, рухаючись легко й скрадливо, наче справжній вовк.

Будовою, покривом, та ще хвостом він був би здоровенний лісовий вовк, якби не його колір та мітини. Це собаку вже незаперечно виказувало, нанівець зводячи його позірну вовчу страль.

Жоден вовк не міг мати такої забарви. Він був рудий, темно-рудий, вогнисто-рудий, справжній розгул рудизни. Спина й надпліччя ясно-руді, на боках рудизна, ікла, переходячи на череві майже в пожовть, трохи в наче бруднувату від нав'язливо-рудих клаптів. Білі шия і лапи, білі латки над очима теж були бруднуваті, через ту ж таки стрійку і нескорениму рудизну, тоді як самі очі були мов ті топази, золотаві й брунасті.

Чоловік і жінка дуже любили пса, можливо, через те, що нелегко далася їм його прихильність. Це від самого початку виявилось клопіткою справою, коли він уперше не знати звідки прибував до їхнього гірського котеджу. Позбиваними до крові лапами, зголоднілий украй, він перед очима в них, попід самісінькими вікнами, вбив кролика, а потім ледь доволікся до струмка і заліг там під кущами чорної смородини. Коли Уолт Ірвін спустився поглянути на непроханого прибульця, той зустрів його злостивим гарчанням. Таким самим гарчанням зустрів він І Медж, коли та, щоб його вмилоствити, принесла велику миску молока з хлібом.

На диво відрубної вдачі, він відкидав усі їхні намагання погладити себе, віднаджуючи їх ошкіреними іклами й настовбурченою шерстю. Але сам нікуди не йшов, усе спав і відлежувався біля струмка, а їв тільки тоді, коли вони, поставивши їжу, відходили на безпечну відстань. Його жалюгідний стан пояснював, чого він не поспішає звідси. Проте через кілька днів, трохи оклигавши, він раптом зник.

На цьому, певно, все й скінчилося б, тим більше, що Ірвін і його дружина вже змирилися, коли б у цей самий час Ірвінові не довелося поїхати у справах на північ штату.

Десь на межі Каліфорнії і Орегону, проходячи коридором поїзда, він випадково глянув у вікно і побачив свого нетовариського гостя. Той біг по дорозі, поруч із поїздом, рудий і вовкастий, неймовірно змарнілий, закурений і брудний від двох сотень миль дороги.

Ірвін людина імпульсивна, поет. На першій же станції він зійшов з поїзда, купив у крамничці різника шмат м'яса і десь на околиці міста спіймав блукальця.

Зворотна подорож відбулася в багажному вагоні, і ось так Вовк удруге опинився в гірському котеджі. Тут він цілий тиждень сидів на припоні, а чоловік з жінкою всіляко намагалися завоювати його прихильність. Але робити це доводилося вельми обачно. Замкнутий і чужий, мов мешканець іншої планети, він тільки відгарикувався на всі їхні ніжні, пестливі слова. Прихилити його до себе — то була ціла морока. Але морочитися Ірвін саме й любив. Він зробив металеву платівку і вибив на ній: "Повернути Уолтові Ірвіну, Глей Елен, округа Сонома, Каліфорнія", потім приклепав її до нашійника, а нашійника повісив собаці на шию. Тоді його відв'язали, і він не забарився зникнути.

Наступного дня надійшла телеграма з округи Мендосіно. За двадцять годин він опинився за сто з гаком миль на північ і все ще біг, коли його впіймано.

Доправила Вовка назад Велсова транспортна контора. Три дні пробув він на прив'язу, а четвертого дня, ледь устигли його відв'язати, зник знову. Цим разом, перше ніж його спіймали й повернули, він добувся півдня Орегону. І щоразу, тільки його випускали, він тікав, і тікав завжди на північ.

Щось незбагненне тягло його туди. "Поклик домівки" — так схарактеризував це Ірвін, після того як мусив продати сонета, щоб дістати собаку з північного Орегону. Іншим разом рудий блукач перетнув пів-Каліфорнії, весь Орегон і більшу частину Вашингтону, перш ніж був запакований і повернений "З доплатою".

Вражало те, як швидко він пересувався. Відгодований і спочилий, він, тільки-но вихоплювався на волю, усю свою енергію віддавав бігові. За перший день, як виявлялося, він долав аж півтори сотні миль, а потім пробігав пересічно до ста миль на день, аж доки його не ловили. Назад повертався він завжди худючий, голодний і здичавілий, а відбував свіжий і бадьорий, простуючи на північ, відданий своєму покликові, якого ніхто не міг збагнути.

Зрештою, після цілорічної марної біганини, він змирився з неминучістю і залишився в котеджі, біля якого колись задушив кролика і спав біля струмка. Та навіть ще й по цьому багато оплигло часу, перш ніж чоловік і жінка змогли хоч погладити його. Це була неабияка перемога, бо ж тільки їм двом він дозволяв гладити себе, для інших лишаючись неприступним. Жоден гість не міг зав'язати з ним дружні стосунки. Глухе гарчання незмінно зустрічало кожну таку спробу, а якщо хтось усе-таки важився підступити ближче, верхня губа Вовка ошкірювалась, оголюючи страхітливі ікла, і гарчання ставало таким погрозовим і моторошним, що це й найвідчайдушніших відлякувало — як відлякувало воно фермерських собак, котрі знали звичайне собаче гарчання, але ніколи не чули вовчого.

Минулого в нього не було. Історія його життя починалась від Медж і Уолта. Заблукав він із півдня, але вони тик і не дізналися нічого про його колишнього господаря, під якого він, очевидно, втік. Місіс Джонсон, найближча їхня сусідка, що в неї куповано молоко, визнала в ньому клондайкського пса. Її брат довбав десь там мерзлу землю на копальнях у тій далекій країні, тож кому як не їй було знати!

А вони й не сперечалися. Кінчики Вовкових вух так десь обморозились, що вже ніколи не могли загоїтись, — це одне, та й сам він напрочуд скидався на псів з Аляски, не раз бачених на фотографіях у газетах і журналах.

Вони часто замислювались над його минулим, намагаючись (з того, що читали або чули) уявити оте його північне життя. А що північ усе ще вабить його, вони знали: іноді ночами чулося його тихе скигління, а коли ще задумав північак і в повітрі хоч трохи подихало морозом, страшенний неспокій брав його і він здійснював таке тоскне миття, — ну чисто, як вовк, здавалося їм. Але так ні разу й не загавкав. Аніщо не могло спонукати його, щоб озвався собачим голосом.

Довгі суперечки вели вони, поки завойовували його прихильність, кому ж із них він надає переваги. Кожен покладав це на свій карб, і кожен голосно хвалився найменшими виявами його схильності. Та все ж чоловік засяг у цьому більшого успіху, — чи не просто тому, що він був чоловік. Це тільки доводило, що раніше Вовк не знався з жінками. Жінок він не розумів. Особливо не міг змиритися він із спідницями Медж. Зашурхотить лишень спідниця, як він уже насторожився підозріливо, а вітряного дня Медж і зовсім не могла до нього підійти.

Але з другого боку — саме Медж годувала його, вона поралася на кухні, і завдяки їй, і тільки їй, йому дозволялося переступати цю священну межу. Саме цим і сподівалась Медж перекрити вади своєї одежі. Тоді й Уолт узявся на хитрощі, при звичаючи Вовка лежати біля себе, коли він працює, і раз у раз відривався від роботи, щоб погладити собаку й погомоніти з ним. Кінець кінцем Уолт переміг, — певне тільки тому, що він чоловік, дарма що Медж нарікала: мовляв, досі вони могли б мати ще чверть милі плюскотливого струмка і принаймні зо два західних вітри проносилися б над їхнім гайком секвойїв, якби Уолт ревніше заходився перевтілювати пісні, полишивши на Вовчий розсуд вибирати, хто йому любіший...

— Пора б уже на звістку про ті мої тріюлети, — озвався Уолт по тому, як вони хвилин п'ять мовчки спускалися стежкою. — На пошті вже, звичайно, лежить переказ, і ми перетворимо його на чудову гречану муку, галон кленового сиропу й нові калози для тебе.

— І на чудове молоко чудової корови місіс Джонсон, — додала Медж. — Адже завтра, як ти знаєш, перше.

Уолтове обличчя мимоволі спохмурніло, але за мить просяяло, і він поляскав рукою по нагрудній кишені.

— Не турбуйся. Тут у мене лежить прегарна новенька корова, найдійніша на цілу Каліфорнію.

— Коли це ти встиг? — здивувалася вона, а тоді дорікнула: — І ніколи ти мені не показуєш.

— Я приберіг їх, щоб прочитати тобі дорогою на пошту, в такій гарній місцині, як ось ця, — відповів він і кивнув їй на суху колоду, де можна було посидіти.

З-під заростей папороті вибивався струмочок і, обмиваючи замшілий валун, біля самих їхніх ніг перетинав стежку. З долини чувся веселий спів лугових жайворонків, а

навколо, то на осонні, то в затінку пурхали великі жовті метелики.

Уолт саме упівголоса читав свій рукопис, коли це долинув якийсь шум ізнизу. То була чиясь важка хода, що її час від часу супроводив глухий стукіт зрушеного з місця каміння. Щойно Уолт скінчив читати і запитливо глянув на Медж, чекаючи її схвалення, як з-за повороту вийшов якийсь чоловік. Він був без шапки й зарошений потом. Носовичком в одній руці він витирав обличчя, а в другій тримав нового капелюха і зім'ятий крохмальний комірець, знятий з шиї. Це був гарної статури чоловік, і могутні м'язи його так і випиналися з-під новісінького, тільки-но з магазину, чорного костюма.

— Припікає,— привітав його Уолт. Він вірив у людську товариськуість і ніколи не минав нагоди скористатися з неї.

Чоловік зупинився й кивнув.

— Довго я тут не витримав би, — напіввибачливо мовив він, — Я більше призив до морозу.

— Ну, тут ви його не знайдете, — засміявся Уолт.

— Та певно, — відповів той. — Але я його зовсім і не шукаю. Мені треба знайти свою сестру, може, ви знаєте. Її звуть Джонсон, місіс Вільям Джонсон.

— То чи не ви часом її клондайкський брат, — озвалася Медж, і очі її загорілись цікавістю, — про якого ми стільки чули?

— Так, це я, — скромно відповів незнайомиць. — Мене знати Міллер, Скіф Міллер. Я, бачите, хотів зробити їй сюрприз.

— Тоді все правильно. Тільки ви йшли навпростець, стежкою. — Медж підвелась і заходилася пояснювати, вказуючи на ущелину за чверть милі від них. — Бачите он ті секвойї? То йдіть стежиною, що звертає праворуч. Це найкоротший шлях до місіс Джонсон. Я думаю, ви не заблудитесь.

— Добре, дякую, мем.

Прибулець зробив видиме зусилля піти, але ноги його, здавалося, прикипіли до землі. Він дивився на Медж, дивився з неприхованим захватом, сам того зовсім не свідомий, аж поволі його заливала хвиля збентеження, і він безпорадно заборсався в ній.

— Нам би хотілося почути про Клондайк, — заговорила Медж. — Може, ми якось заїдемо до вас, поки ви гостюватимете в сестри? О, або ще краще було б, якби ви завітали до нас на обід.

— Добре, дякую, мем, — машинально відказав він. Тоді раптом схаменувся і додав: — Але ж я не затримаюся тут довго. Мені конче треба назад на північ. Я їду сьогодні-таки, вечірнім поїздом. Бачте, в мене угода з урядом на перевезення пошти.

Коли Медж сказала, що це дуже кепсько, він знову зробив зусилля, щоб піти. Але не зміг відірвати погляду від обличчя Медж. І в своєму непідробному захваті він навіть забув про збентеження, а сама Медж зашарілася і зникла.

Тут Уолт вирішив, що саме пора йому порушити незручну мовчанку, коли це Вовк, що шумотів десь у чагарях, своїм вовчим скоком вибіг на стежину.

Нерішучості Скіфа Міллера враз не стало. Гарненька жінка поперед нього де й поділася. Тепер погляд його зупинився на псові і неймовірний подив застиг у нього на обличчі.

— Бий мене сила божа! — повільно й повагом промовив він і тяжко опустився на колоду, не помічаючи, що Медж і далі стоїть.

На звук його голосу вуха Вовкові прищулились, а паща радісно ощирилася. Трюхцем підбігши до незнайомця, він спершу понюшив його руки, тоді лизнув їх язиком.

Скіф Міллер погладив його по голові, раз у раз повільно й повагом приказуючи:

— Бий мене сила божа!

— Пробачте, мем, — промовив він за хвилику, — але я ніяк не можу отямитися з подиву.

— Ми теж здивовані,— невимушено відповіла Медж, — бо ще ніколи не бачили, щоб Вовк до кого-небудь підходив.

— То ви кличете його Вовком? — поцікавився чоловік.

Медж кивнула.

— Але я не збагну його прихильності до вас. Може, це тому, що ви з Клондайку. Адже він клондайкський собака.

— Авжеж, мем, — якось неуважно мовив Міллер. Він узяв передню лапу Вовка, обмацав підошву. — Зм'якли, — зауважив він. — Давнувато не бував у запрягу.

— Диво дивне, скажу я вам, — втрутився Уолт, — як це він дозволяє валі гладити себе.

Скіф Міллер підвівся, зовсім уже не сприйнятливий на вроду Медж, і сухим діловим тоном запитав:

— Давно він у вас?

І тут пес, що все крутився і лашився до прибульця, відкрив пащу і загавкав. Це був якийсь проривний гавкіт, короткий і радісний, але гавкіт.

— Це вже щось нове, — зауважив Скіф Міллер.

Уолт і Медж здивовано поглянули одне на одного. Диво сталося! Вовк загавкав.

— Вперше чуємо, щоб він гавкав, — промовила Медж.

— І я теж уперше, — додав Міллер.

Медж усміхнулася до нього, — видно, людина ця неабиякий жартун.

— Ще б пак! — не втрималася вона.

— Ви ж п'ять хвилин тому не знали, що він і на світі існує.

Скіф Міллер гостро зиркнув на неї — чи не криється якесь ошуканство за її словами?

— То ви ще не здогадалися? — повільно мовив він.

— А я думав, ви зрозуміли все з його поведінки. Це мій пес. І кликати його не Вовк. Він — Рудий.

— Ой Уолте! — несамохіть вихопилось у Медж. Уолт відразу став до оборони.

— Звідки ви взяли, що він ваш?

— Бо він таки мій.

— Пусті балачки! — відмахнувся Уолт.

Своїм звичаєм повільно й розважливо, Скіф Міллер глянув на нього і, кивнувши у бік Медж, спитав:

— А звідки ви взяли, що це ваша дружина? Скажете, бо вона моя. А я теж відповім: "Пусті балачки". Пес мій. Я виростив і вигодував його, то чи ж мені не знати. Дивіться, я вам зараз доведу.

Скіф Міллер повернувся до пса.

— Рудий! — Окрик пролунав різко, і вуха Вовка відразу прищулилися, наче від пестошів. — "Гей!" — Пес стрибками став точитись праворуч. — "Гайда!" — Вовк ураз випростався і побіг уперед, так само слухняно зупинившись на команду.

— Можу робити це і свистом, — гордовито додав Скіф Міллер. — Він у мене був за передовика в запрягу.

— Але ж ви не збираєтесь забирати його з собою? — тремтячим голосом запитала Медж.

Міллер кивнув головою.

— У той жахливий Клондайк, на такі муки?

Він знову кивнув і додав:

— О, там зовсім не так і зле, як здається. Гляньте на мене. Хіба ж не здоровань?

— Але ж це собака! Жахливі знегоди, виснажлива праця, голод, мороз. Я начиталась про це і знаю.

— Колись, у верхів'ї річки Малої Риби, я таки ледве не спожив його, — похмуро визнав Міллер. — І якби тоді не добув оленя, було б уже по собаці.

— Я б радше сама вмерла! — скрикнула Медж.

— Авжеж, у вас тут інакше, — погодився Міллер. — Вам нема чого їх їсти. У вас не такі умови. Ви в бувальцях не бували, то й не уявляєте, що це таке.

— Отож-бо й є, — лагідно зауважила Медж. — У Каліфорнії собак не їдять. То чому б вам не залишити його тут? Йому в нас добре, не треба думати про їжу — ви ж самі бачите. Не терпітиме він з холоду, не знатиме знегод. Тут він у теплі й у ласці. І ніякої дикості ні в природі, ні в людях. Тут він ніколи не чутиме хльоскоту батога. А вже щодо погоди, — то тут навіть снігу не буває.

— Зате влітку тут, даруйте на слові; справжнісіньке пекло, — усміхнувся Скіф Міллер.

— Але ви не відповіли, — ревно вела далі Медж. — Що ви можете дати йому в тому вашому північному житті?

— Їжу, коли матиму її, а це здебільшого так, — була відповідь.

— А коли її не буде?

— То й у нього не буде.

— І роботу?

— Так, і роботу, — нетерпляче кинув Міллер. — Гибель роботи, й нестатки, й мороз, і всі інші лиха — все це він матиме, якщо піде зі мною. Але йому це подобається, він

звук до цього. Таке життя по ньому. Він народився для нього і вихований для нього. А ви й крихти не уявляєте, що це таке! Ви не знаєте, про що кажете. Там усе його життя, і тільки там він почуватиметься найщасливішим.

— Пес лишиться тут, — рішучим тоном заявив Уолт. — І перестаньмо марно сперечатись.

— Що-о? — вражено скинувся Скіф Міллер. Брови його стяглися, а чоло наллялося кров'ю.

— А те, що пес нікуди не піде, й усе. Я не вірю, що він ваш. Може, ви десь бачили його раніше. Може, власник його навіть довіряв вам їздити на ньому. А те, що він слухав ваші команди, ще не доказ, ніби він ваш. Кожен пес з Аляски робив би на його місці те саме. Безперечно, цей собака цінний, як і взагалі собаки на Алясці, отож ваше бажання присвоїти його цілком зрозуміле. Але як там не є, вам ще треба довести своє право на нього.

Скіф Міллер вислухав Уолта спокійно й незворушно, тільки чоло йому ще дужче побагріло та могутні м'язи заходили під чорним сукном піджака, а потім з ніг до голови зміряв поета поглядом, ніби прикидаючи, скільки сили під його тендітною зовнішністю.

Презирливий вираз проступив на лиці в півничанина, коли він, нарешті, промовив:

— А я вам кажу, що ніхто тут не заборонить мені забрати пса хоч зараз.

Уолт спалахнув, м'язи на його руках помітно набрякли й так застигли. Медж поспішила втрутитись.

— Мабуть, містер Міллер таки має рацію, — вдалася вона до чоловіка. — Вовк, з усього видно, знає його і озивається на ім'я Рудий. І він заприятелював з ним відразу, а ти ж знаєш, що так він ні до кого не ставився. А ти бачив, як він гавкав? Він аж підстрибував з радості.

А чому? Та певно ж тому, що він віднайшов містера Міллера.

М'язи Уолтові послабли, і плечі безнадійно опустилися.

— Здається, таки так, — мовив він. — Вовк зовсім не Вовк, а Рудий, і він мусить належати містерові Міллеру.

— А може, містер Міллер продасть його? — зауважила Медж. — Ми б купили.

Містер Міллер похитав головою, вже зовсім невойовничо, а скорше співчутливо, зразу ж відповідаючи великодушністю на великодушність.

— П'ятеро було їх у мене, — сказав він, ніби вибачаючись за свою відмову, — а він — передовик. То був запряг на цілу Аляску, іншого такого не було. В 98 році мені давали за нього п'ять тисяч доларів — і я відмовився. А собаки тоді були в ціні. Але не через те його так високо поцінували — просто сам запряг був першорядний. І Рудий у ньому найкращий. Тої зими за нього одного давали дванадцять сотень — і я не продав. Не продам і зараз. Дуже вже він мені дорогий: три роки я його розшукую. Я аж мало не заслаб, коли його вкрадено, — і не через гроші, а... просто я звик до нього, вибачте, як останній дурень. Я очам своїм не повірив, коли побачив його тут, думав — то сон. Надто все це неймовірне. Бо ж я сам його виходив, сам укладав його спати, вкривав серед ночі. Його мати сконала, і я годував його згущеним молоком, два долари бляшанка, хоч

собі не міг навіть кави молоком закропити. Я був йому за матір, другої він не знав. Все було смокче мого пальця, чортяка мала, ось цього пальця.

І Скіф Міллер занадто розгарячкований, щоб далі говорити, підняв угору вказівний палець.

— Ось цього самого пальця, — тільки й спромігся він додати, наче ці слова достатньо підтверджували його права на собаку і засвідчували глибину їхньої взаємної любові.

Він усе ще задумано дивився на піднесений палець, коли перегодом Медж порушила мовчанку.

— Але ж пес, — мовила вона. — Ви ж зовсім не берете ного до уваги.

Скіф Міллер непорозуміло глянув на неї.

— Ви хоч трохи думаєте про нього? — наполягала Медж.

— Не збагну, до чого це ви, — відказав той.

— Може, пес теж має право на вибір? — вела Медж. — Може, і в нього є якісь уподобання і жадання. А ви зовсім

не берете його до уваги, не даєте йому вибрати самому. Вам і на думку не спало, що, може, він воліє залишитись у Каліфорнії. Ви тільки на себе зважаєте. А цей собака — вам ніби мішок картоплі чи оберемок сіна.

Певно, вражений таким поворотом справи, Міллер замислився. Медж тут-таки скористалася з його вагання.

— Якщо він і справді дорогий вам, то його щастя має бути і вашим щастям, — напосідала вона.

Скіф Міллер усе розважав сам із собою, і Медж переможно глянула на свого чоловіка. Той відповів їй схвальним поглядом.

— Та невже ви й справді так думаєте? — раптом скинувся клондайкець.

Тепер уже Медж не зрозуміла.

— Що значить "справді"? — перепитала вона.

— Та що він схоче залишитися тут, у Каліфорнії?

Медж рішуче труснула головою.

— Я певна.

Скіф Міллер знов поринув у роздуми, цим разом уже вголос, водночас допитливо дивлячись на винуватця всього цього розколоту.

— Він був добрий трудяга. Як він прислужився мені! Ніколи не огинався, не уникав роботи. А як міг збити докупити увесь запряг!.. А що вже головастиий! Все розумів, хіба тільки розмовляти не міг. Ось гляньте. Думаєте, він не знає, про що мова?

Пес лежав біля ніг Скіфа Міллера, поклавши голову на лапи, вуха мав нашорошені й пильні, а уважні очі перебігали то на одного мовця, то на другого.

— Для нього там вистачить роботи, він ще не один рік попрацює добре. А я люблю його, таки ж люблю, хай йому чорт!

Раз чи два ще Скіф Міллер мовчки то розтуляв, то стуляв рота, аж поки, зрештою, не мовив:

— Ось як я зроблю. Ваші зауваження, мем не безпідставні. Пес попрацював дай боже і, може, й справді заслужив м'яке лігво і має право вибирати. Отож хай сам і вирішує. Як він схоче, так і буде. Ви лишайтесь тут, де й сидите, а я попрощаюся з вами і звичайнісінько собі піду. Схоче він лишитися — хай лишається. Схоче піти зі мною — хай іде. Я не кликатиму його. Але щоб і ви не кликали.

Він раптом підозріливо глянув на Медж і додав:

— Тільки чесно. Без ніяких зманювань за сипною.

— Ми будемо чесно... — почала Медж, та Скіф Міллер перебив її запевнення.

— Знаю я цю жіноту, — заявив він. — Серця у них піддатливі. Коли їм до серця що припаде, то вони сплутають тобі всі карти і брехатимуть, як навіжені. Даруйте на слові, мем, — цс я про жінок взагалі.

— Не знаю, як і дякувати вам, — тремтячим голосом промовила Медж.

— А за віщо ви маєте дякувати? — відказав клондайкець. — Рудий ще не вирішив. А тепер, якщо ваша ласка, я потихеньку піду. Це буде лиш справедливо, бо за яких сотню ярдів мене вже не буде видно.

Медж погодилась і додала:

— А я щиро обіцяю, що ми й не пробуватимемо вплинути на нього.

— Ну, тоді я пішов, — сказав Міллер топом людини, що вже прощається.

На цю зміну в його голосі Вовк хутко звів голову і ще хуткіш схопився на лапи, коли чоловік та жінка тиснули одне одному руки. Він став на задні лапи, спершись передніми на Медж, і лизнув руку Скіфа Міллера. Коли хвилю згодом той ручкався з Уолтом, Вовк повторив те саме, зіпершись на Уолта і лижучи руки обох чоловіків.

— Це не жарти, мушу вас запевнити, — були останні слова клондайкця. Він повернувся і повільно рушив стежкою угору.

Кроків двадцять пройшов він, а Вовк напружено дивився йому вслід, мовби сподіваючись, що той ось-ось поверне назад. Потім, коротко й глухо заскавулівши, Вовк кинувся за ним, наздогнав його і незвичайно обережно схопив зубами за руку, лагідно змушуючи Міллера зупинитись.

Коли це йому не вдалося, він щодуху кинувся в другий бік, туди, де сидів Уолт Ірвін, і схопив зубами його рукав, марно силкуючись потягти Ірвіна за людиною на стежці.

Збентеження Вовнове росло. Він хотів бути тут і там, в обох місцях зразу, з новим хазяїном і давнім, а відстань між ними неухильно збільшувалась. Він заметався у сум'ятті, шарпливо й стривожено кидаючись то до одного, то до другого, сам у болісній нерішучості й розгублений, бажаючи обидвох і неспроможний вибрати когось одного, гавкаючи коротко й уривчасто і вже потроху захилюючись.

Раптом він присів на задні лапи й задер голову вгору, конвульсійно розкриваючи й стуляючи пащеку, і щоразу розкриваючи її все ширше. Ці конвульсійні рухи йшли в унісон з горловими спазмами, дедалі частішими й дошкульнішими. І водночас почали вібрувати голосові зв'язки: спершу чулися лише свистючі видихи з легень, а потім зазвучала низька, глибока нота, найнижча, яку може розчути людське вухо. Це був своєрідний вступ до виття.

Але в мить, коли, здавалося, з горла вивергнеться це жахке виття, широко роззявлена паща раптом зімкнулася, спазми припинились, і Вовк довгим допитливим поглядом подивився услід людині, що даленіла на стежці. Потім, повернувши голову, він через плече так само допитливо подивився на Уолта. Та благання лишилося без відповіді. Ні слова, ані знаку не почув він, ні поради, ані навіть натяку, як повестись.

Позирк на стежку, де колишній його хазяїн уже наближався до повороту, знову знепокоїв Вовка. Заскавулівши, він знову схопився на лапи, а потім, наче осяяний якоюсь думкою, поглянув на Медж. Досі він не завважував її, але тепер, коли обидва хазяї залишили його, вона стала останньою надією. Він кинувся до неї і поклав їй на коліна голову, тикаючись у руки носом, — давня хитрість, коли він просив чогось. Тоді відбіг трохи і, пустотливо вихиляючись та вигинаючись, почав підстрибувати, ставати дубка й дерти передніми лапами землю — щоб усім своїм тілом, від благальних очей і прищулених вух до вертливого хвоста, виказати те, що переповнювало його і не мало інакшого вияву.

Але й це він небавом облишив. Його приголомшила чужість цих людей, які ніколи раніш не були з ним такими. Ні звуку не почув він від них, ні допомоги не діждався. Вони не помічали його. Вони були як мерці.

Він повернувся і знову мовчки подивився услід колишньому хазяїнові. Скіф Міллер уже був на повороті. Ще мить — і він зникне з очей. Так ні разу й не озирнувшись, важкою ходою простував він уперед, спокійно й неквапом, ніби йому зовсім байдуже, що там діється позаду.

І ось його вже не видно. Вовк чекав, що він знову з'явиться, чекав довгу хвилю, мовчки, тихо, незрушно, наче перетворившись у камінь, камінь, проте, сповнений нетерплячкою і бажанням. Коротко гавкнув і знову застиг, чекаючи. Потім повернувся й підбіг до Уолта Ірвіна.

Понюшив його руку і важко опустився біля його ніг, усе не зводячи погляду з повороту стежки.

І одразу ніби гомінкішим зробилося жебоніння струмочка поміж замшілих валунів. Ніде ані звуку, тільки чути спів лугових жайворонків. Великі жовті метелики безшелесно проносилися в осонні й губилися десь у дрімотливому затінку.

Та за хвилику Вовк схопився на ноги. Рішучістю і певністю пройняті були його рухи. Не глянув ні на чоловіка, ні на жінку: очі його були там, де завертала стежка. Він зробив свій вибір. І вони зрозуміли його. Зрозуміли й те, що для них випробування тільки починається.

Він зразу побіг трюхцем, і губи Медж самі собою ворухнулися, щоб кинути йому навздогін пестливого оклика. Та пестливий оклик не вихопився. Вона мимохіть глянула на чоловіка й побачила в його очах осуд. Губи її ослабли, і вона тільки зітхнула голосно.

А Вовк уже гнав учвал. Усе ширшали й ширшали його стрибки. Так ні разу він і не озирнувся, а вовчий хвіст його аж витягнувся за ним. І нараз, круто зрізавши поворот стежки, він зник.